

Naše nerazumevanje Engleza

Damjan Krstajić

Odabir Riši Sunaka za premijera Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Severne Irske je neke iznenadilo. Kako to da je britanski Azijat postao premijer? Zar u Ujedinjenom Kraljevstvu nema Engleza, Škotlandjana, Velšana ili Iraca da je vode u ova teška vremena? Naravno da ima, ali ono što se slabo razume u vezi sa ovom zemljom jeste njena otvorenost za sposobne ljude i njihovo brzo prihvatanje.

Nijedna zajednica nema višak kvalitetnih ljudi. Uvek je manjak takvih. Stoga zajednice koje žele da se razvijaju i šire, neophodno je ne samo da podstiču kvalitet u svojim redovima, već i da ga uvoze i prisvajaju. Velika Britanije je tokom svoje istorije više puta pokazala tu spremnost. Evo dva nepovezana primera.

Prvi. U novembru 2002. godine britanski javni servis BBC je organizovao javno glasanje za odabir najvećeg Britanca u istoriji (The Greatest Briton). Svi su mogli da glasaju. Na prvom mestu je bio Winston Čerčil, a na drugom Izambard Kingdom Brunel (1806-1859) sa preko 400 000 glasova. Brunel je bio građevinski inženjer koji je gradio mostove i železnicu po Velikoj Britaniji, a koji su i danas u funkciji. Sam odabir Brunela za drugog najvećeg Britanca u njihovoj istoriji govori generalno o tome koliko su Britanci praktični i cene one koji umeju da stvore nešto vredno. A to što je Brunel sin Francuza i delimično edukovan u Francuskoj, nije sprečilo Britance da finansiraju njegove projekte i da ga prisvoje.

Drugi. Iz novina sam saznao da je Novaku Đokoviću, dok je još bio u povelju, bilo ponuđeno britansko državljanstvo. Zar to ne govori o njihovoj sposobnosti da uoče strani kvalitet i o njihovoj otvorenosti da ga brzo usvoje?

Živeći u Velikoj Britaniji možete saznati i o mnogim javnim ličnostima koji se svi odreda izjašnjavaju kao Englezi ili Britanci, ali su recimo poreklom iz Poljske, Jevreji, muslimani ili hinduisti. Ima i nacionalizma i rasizma u Velikoj Britaniji, ali utisak mi je, da on danas nije dominantan u odabiru vodećih ljudi. Naravno, postoji i cena prilagođavanja.

Moj lični doživljaj je da budete prihvaćeni u britanskom društvu kao jedan od njihovih, dakle kao jedan Britanac, danas je dovoljno da se ponašate i pričate kao oni. Ovde ne govorim o formalnim aspektima kao što su državljanstvo, već o neformalnom prihvatanju da ste jedan od njihovih.

Mala digresija. U antičkoj Grčkoj pripadnost nekoj etničkoj grupi se određivala kojim jezikom razmišljaš. Dakle, maternji jezik neke osobe je određivao kojoj grupi pripada, jer iz njega su proizlazili i kultura i ponašanje. Nešto slično i potpuno neformalno, usuđujem se reći, imamo kod Engleza.

Ako uporedimo to sa uslovima da neko neformalno bude prihvaćen kao pripadnik neke druge zajednice, uvidećemo koliko su Englezi u stvari veoma otvoreni.

Da naglasim, možete se razvijati i biti cenjeni u Velikoj Britaniji i ako nećete da budete Britanac. Možda nekima ovo može zvučati čudno i malo nerealno, ali se generalno gleda sposobnost u poslu i koliko doprinosite njihovoj zajednici, a ne odakle ste. Evo jednog nedavnog primera.

Kad je Mančester junajted 2011. godine osvojio engleski šampionat u fudbalu, ko je prvi podigao trofej pred celom engleskom publikom tada? Njihov kapiten, a naš reprezentativac, Nemanja Vidić. U pitanju je svetski proslavljeni engleski klub, sa sjajnim engleskim reprezentativcima u tadašnjem timu, a ko podiže prestižni pehar? Najbolji među njima! Nebitno odakle je. Da nije tako, ne bi Mančester junajted bio gde je bio.

Pre nego što se vratim na Riši Sunaka i kako to da Britanci imaju poverenja u Britanca hinduistu oženjenog Indijkom, evo jednog primera iz naše istorije.

Mehmed-paša Sokolović (1506-1579), rođen u blizini današnjeg Ruda u jednoj srpskoj pravoslavnoj porodici, služio je kao veliki vezir (1565-1579) za vreme tri sultana u Osmanskom carstvu. On nije krio odakle je. Svojim novcem je gradio mostove u našim krajevima, a ne jedan, nego tri sultana su imala najviše poverenja u njega. Zar nije bilo sumnje u njega da će da ih prevari? Možda jeste u početku, ali njegova dela i sposobnost su učinila da on bude čovek od najvećeg poverenja i *de facto* vlast u Osmanskom carstvu.

Riši Sunak je odrastao u Engleskoj u porodici poreklom iz Indije. Stekao je vrhunsko obrazovanje u elitnoj engleskoj školi i univerzitetu, a kasnije u SAD. Radio je kao državni sekretar u ministarstvu finansija, pokazao se odličnim i zamenio svog šefa. Bio je ministar finansija tokom turbulentnog perioda nakon odvajanja od EU i tokom pandemije. Stekao je reputaciju

sigurne ruke u vođenju državnih poslova. Na mesto premijera nije izabran standardnim demokratskim putem. Nije bilo glasanja građana za njega da bude premijer, već je elita britanske konzervativne stranke odlučila da on bude jedini kandidat.

Ukratko, ne postavlja se pitanje među britanskom konzervativnom elitom da li oni imaju poverenja u Riši Sunaka. On ima njihovo najveće poverenje!

Da budemo jasni. Ima i korupcije i sređivanje poslova preko veza među Britancima. Kao što rekoh, ima i rasizma i nacionalizma. Tu postoji i demokratija i sloboda štampe. Imamo i surovu spoljnu politiku koja Engleze čini omraženim u raznim delovima sveta. Ali ima i nešto što se retko spominje, a to je njihova sposobnost da uoče i cene kvalitetne ljude i da ih prihvate kao svoje.

Utisak mi je da većina nas uopšte ne razume Engleze, koji čine većinu Britanaca. Poznajemo njihov jezik, ali ih ne poznajemo, a mislim da ima šta šta da naučimo od njih.